

Womhaj Bóh!

Čiřtlo 34.
25. augusta.

Čětnik 5.
1895.

Szerhske njedželske łopjenka.

Wudawaju řo kóždu řobotu w Smolerjeř knihcziřczerńi w Budyřcinje a řu tam dořtać řa řchtwórtlětnu přchedplatu 40 np.

11. njedželu po řwj. Trojizny.

Řap. řl. 10, 33: Wny řmy něřk wřchizny tudny přched Bořim woblicřom, řo bychmy řlyřcheli, řchtoř je tebi wot Boha rořkařane.

Řapóřchtol Pětr bě dotal řpochi pyřal řamnyř luttich řidow do Bořeho kraľřtwa přchiwjeřcř; póhanam řo wón bliřit njebě, ale bě řo jich řdalowař. Duř jeho Bóh řam ř džiwnyř widřenjom přchepořařa, řo njeřmě řenje řaneho čřlowjeřa řa njeřziřřteho wobhladać, ale teř póhanej do jeho doma řańeř a jeho powuczić.

Bóřny na to běchu tu pola Pětra póřli, řiz jeho prořchachu, řo chřyl ř jich wřřchřchemu, ř mjenom Řorneliuřej, w Řeřareři přchĩńeř, a Pětr řo ř nimi ř Korneliuřej poda.

Tón pař, jařo Pětr w jeho domje řřjedř nich wřchittich řtařche, jemu praři: „Wny řmy wřchizny tudny přched Bořim woblicřom, řo bychmy řlyřcheli, řchtoř je tebi wot Boha rořkařane.“ A Pětr je jim to řjewil.

Řař bě něhdy nařřch lubny řbóřnik ř tamnemu řłonikeř Řachejeř do jeho doma řchoř a jemu praři: „Dřenřa je řo tutemu domej řbože dořtařo“, tař je tudny Pětr do Řorneliuřoweho doma řchoř a je jemu to řame prawe řbože přchĩnjeřł. Tařle pař chře teř nam wřřchěm nařřch řbóřnik toľe prawe wěrne řbože do doma přchĩnjeřcř, wón, řiz je pola nař wřchitke dny, — ale řechzeřch ty w řwojim domje tařke jeho řbože měć, dyrbi twóř dom runje tařki być, tařki bě tamón Řorneliuřowy dom.

Tónľe Řorneliuř bě drje póhan, ale wón mējeřche wobřtajnje řwoju jenu prořřtwu na wutrobje: „Přchĩńdř ř nam twoje kraľřřtvo!“ ř tařkeř řwojeř prořřtwu

přchĩńdře wón dřen řa dřen přched Bože woblicřo, duř je jemu Bóh teř řwoje wotmolwjenje na nju dař, a to dwoje: přenje, řo jemu řwojeho jańdžela póřla, řiz jemu řjewi, řo je Bóh jeho prořřtwu wuřlyřchař, a jeho dobre řřtutki widřil, drube, řo jemu řapóřchtola Pětra do doma póřla, řiz dyrbjeřche jemu Božu hnady a Boži mēř přchĩnjeřcř.

Řowľe móžeřch widřicř, řo řo Bóh wot niřoho podarmo prořnyć njeda. Řdyř je čřlowjeř horľiwny, wobřřtajny modľeř, řiz řebi nočze nićo wot Boha ř mozu wunufowacř, ale řiz do Božeje řwjateje wole podaty wřřcho jemu do jeho wole porući, tařki dyrbi na wřřchěm pořřľedku řwoj džiw wohladać: Bóh jemu wřřcho to řpóřeři, wo čzoř bě jeho tařki čřlowjeř ř wopředřa prořnyř.

Tónľe póhan bě wřřkofi wojeřřki wřřchř, ale póřla pokorny modľeř, — wot njeho móžeřch wjeľe nauwřnyć. Wón mējeřche doma řwoju čřichu modľeňřřku řomorku, do řotrejeř wón wřřchědnje řańdře, Bohu řwoju nufu wuřřořizicř, jeho wo jeho pomoz poprořnyć a řo jemu dowěřjo wřřchu řwoju řtarořcř na jeho wutrobu řřkařcř. — Je w doma pola tebjje teř tařle?

Řoniřny a pokorny bě Řorneliuř Pětreř napschecřo přchĩřchoř a jeho ř wuľkeř lubořeřu do domu powitař, přchetoř wón derje wjedřřřche, řcho řebi do domu wita: Božeho póřla, přchĩpowjedarařa Řeřuřkoweje hnady a Božeho mēra. A wřchizny jeho ľudžo Pětra runje tař witařchu a čřakařchu ř wuľkim řadanjom na to, řchto budře jim tón předomacř. Wón pař jich powucři, řo je jim a wřřchěm čřlowjeřkam Bóh řwojeho řyna dař, Řeřu řa

Chrystuša, kiž je sa wschěch tón prawy wěrný sbóžnik, dofelž je sa wschěch na křihu wumrjel, jich hrěch sam na so wsał, a se swojim s rowa wustanjenjom wschěm žiwjenje a njesachodnosč na swětlo pschinješl.

Bjes tym, so wschitzy nutrnje na tole Pětrowe předomanje pošluchachu, padže na wschěch swjaty Duch, a hnydom na to dostachu wschitzy wot Pětra kupjel swjateje křečenizy, s njej pak buch u wschitzy sbóžne Bože džěczi s Chrystušom Jesušom: jim bě so wschěm to prawe wěrne sbože dostało, po tajkimž běchu swoje wulke a horze žadanje měli.

S jeny m dobom bu s tuteho dotal pohansteho doma lubosna rjana Boža zyrkwicžka, s dotal pohanstich ludži Bohu spodobna Chrystušowa wošadka, kiž móžesche šebi spěwacž: Šak krašne samoženje mój Jesuš sa mnje ma.

Luby, wschón twój dom dyrbi wschał tež tajkale Boha křwalata zyrkwicžka byčž. Wón wschał s Boha tež tajki budže, hdyž smějesch w nim, šchož mějesche Korneliuš w swojim domje, 1., swuju čžichu komorku, w kotrejž so wschědnje wschitzy šhromadnje s Bohu modlicze, 2., swuju klětku, to reka: město, s kotrehož je wschědnje doma pola waš lube Bože šłowo šlyšecž, a 3., hdyž budžecze wschitzy prawa wěrjaza mała domjaza wošadka, kotraž lubje radny s nutrnosčju na tole Bože šłowo pošlucha, jo pschi šebi wobšhowa a po nim so sadžerzi.

Njech tu spochi wschudžom we wschěch našchich domach reka: Ša a mój dom čžemy temu Knjesej šlužicž. Wóh to daj! Šamjeń.

Wěrnosč biblije, šakitana pschecžiwu jeje njepšchecželam.

Nowy testament wo towaršchnym (sozialnym) praschenju.
(Šokracžowanje.)

Šowschitkowne měšchništvo křečezijanow. Wotštro-njeny je wošebity měšchniski šchtant. Š starym šlubje dyrbja měšchnizy s woporami jednacž bjes Bohom a čłowjekami. Jesuš je prawe wujednanje pschinješl psches jedny wopor, kotryž wěcžnje placzi Šebr. 9 a 10. Duž maja nětk wschitzy křečezijeno bjes žaneho drugeho šrednika, jeno psches Jesuša šameho pschistup s Bohu Šebr. 10, 19; woni šu kralowške měšchništvo 1 Pětr. 2, 9. Šo je wulke šabludženje wot bibliske wučžby, hdyž ma katholicsta zyrkej hišecze „měšchnikow“. Evangelška zyrkej ma šarjadowaný předarški hamt, dofelž dyrbi tež w křečezijanskej wošadke wschitko po prawdže a porjedže hišecž, ale „předar“ abo „dušchowpastyr“ ničžo šepschi pschod Bohom njeje. Wschitzy křečezijeno šu „kralojo“ a „měšchnizy“ Šjew. Šan. 1, 6. „Šedyn je wašch mišchr, Chrystuš; wy pak šeže wschitzy bratsja.“

Škóncžnje je towaršchne štejšchecžo žony žyle s nowa šarjadowane, a Bebel šo moli, hdyž wón to přeje. Šež tu šo porjad njepowróczi. Muž je knjes w domje Šf. 5, 22—33, ale šak, šak Chrystuš w swojej gmejnje, kotryž je šo šam sa nju podal. Šonje njepšchisteji šjawnje wustupicž. 1 Kor. 14, 34. 35. Šo šo žona šepje woczahnyčž, něšchto nawuťnyčž njekměla, nihdže njesteji a je to Bebel šam pschistajil. Š bibliji šteji: „Čže-li wona šchto nawuťnyčž, njech šo domach swojeho muža woprašča“ a 1 Pětr. 3, 6 žony šo njedyrbja „šraschicž“ dacž. Šle jo šo žonje njepšchisteji w šjawnych šhromadžišnach řečecž, my s žylej wutrobu podpřšamy. (Wěšte wuwšacža pschi wošebitych darach mašch tež w bibliji šap. šf. 21, 9; ale wone dyrbja šo ša šame wuwšacža wobšhadacž.) Šunje temu, kotryž žonjazu žunu myšl waži, dyrbi šak něšchto napschecžiwne byčž. Šuto runanje, kotrež pschipšnacž nochze, šo šu čłowjekojo w swojich darach a nadawšach šara wschelazy, je jedny s tych šmyškow šozialdemokratije, kotryž po prawom pschecžiwu towaršchnemu (sozialnemu) porjadej řeči. Šiž to, šo dyrbja wschitzy runi byčž, ale šo by šoždy se šwojimi darami wulkemu a žyľemu šlužil, a to žyle šoždeho s jeho darami pschipšnašo a nješlo, to je towaršchne (sozialne) šmyšlenje. Š wone je šylnje w nowym šlubje wobšwěčžene.

Šchetož jo je žona nižšche štworjenje, wěrnó je! „Šu njeje muž ani žona.“ „Wone šu šobuherbowški šhady teho žiwjenja“ 1 Pětr. 3, 7 runje šak derje šak mužojo: „Čžiche žiwjenje žony“ šo šako wošebita mój wyšoko waži, kotraž wjazy škufkuje hacž mužaze šłowo. 1 Pětr. 3, 1—6. — 1 Kor. 11, 11. 12. Šni muž njeje ničžo bjes žony; ani žona bjes muža; pschir. tež Gal. 3, 28. Šol. 3, 11. Šak šara pak je křečezijaništvo rošumilo, tež wošebite dary žony wužicž, kotraž muža nima, a šak něšotra žona w šakšim prawym žonjazy m škufkowanju tež nježenjena šwoje powolanje w žiwjenju dopjelni, to wučži džělo evangelškich dialo-nišow, kotrež maja w Šebje Šom. 16, w Šabiji šap. šf. 9, 36—39 atd. šwoje bibliške pschiklady.

Šorok Bebelowy, jo je biblija žonam njepšchecželšzy šmyšlena, je šameho njerošoma wukšhadža. Šiblija žonje pošnu towaršchnu runosčž s mužom ša, wona waži wošebite dary žony, wona šawa žonje w čžichim šluženju lubosče a šmilnosče w wošadke wažne, šaloke, čžesče pošne polo škufkowanja a nima ničžo pschecžiwu žanemu druge mu žonjazy m škufkowanju, šak šaloko šo žona ša nje po šwojich darach hodži.

Šěda našchemu luděj, hdy by šo šnanijo křečezijanskeje žony, kotraž je w duhu biblije žywa, žyle šhubilo! Šchtož Bebel wo „macžernym prawje“ atd. praji, — ma jenož wažnosčž w tej myšli: w šłubowim šmyšlenju a čžiščizšim šačžowanju žony leži jena najšlyšnichich mozow luda. Še-li ša šwjatniža potorchana, je lud šhubjeny. Bebel pschecžiwu njepóžezšwym šažazym mozam našcheho čžaba s wulkim šahorjenjom wojuje, ale šozialdemokratija šola na wotšwjecženju domjazeho žiwjenja šylnje šobu džěla a my wobžarujemy teho šla šylš džělacžerjow, kotryž drje šwjatnižu šwojeho doma, šwojeje žony, šwojich džowšow wyšoko waža, ale šo šola wot ducha šozialdemokratije na pučžach škaženja šrebačž šadža. Šak wjele mozgy je hišecze w našchim ludu, šo by wón s rošhorženjom tychle wóžerjow wot šo pošasał, hdy bychu šo jemu wocži wotewřile, hdyž to wschitko wjedže.

(Šokracžowanje.)

Šabyta evangelška wošhada.

(Škóncženje.)

Šwěbohov je šako šiliala wošadke Šanowitš pschidžělene. Šle jenož šara porědko, šnani šchtyri šróčž wob šeto móže šarar šo Šwěbohova pschicžž a Božu šlužbu džeržecž. Šo by šutej nušy wotpomhal, njeje šenior (superintendent) šic. theol. Ššar w Šłobowku šola Šrünna něšotry šróčž, šnani 6 šróčž wob šeto šo šalokeho pučža šo Šwěbohova šojal, šěšche wošebje pschi pohrebač rad šwóľniwy pomšacž. Šle tež šon, kiž je šamšneho šhonjenja — šak špišacžel — njewě, šo pučžowanje s Šłobowka šo Šwěbohova a wóčžo 3 dny šraje a je šara šrohe, šo je šuto duchowne šastaranje tež šak džaka šóšne, šola šošahaze njeje. Šeho šla je šara šwešelaze, šo šala čžejóšžicžka w Šwěbohovje pod nawjedowanjom šwojich přjóššitejšerjow šožžicžku šbóžnu njedželu šama Božu šlužbu wotšerzi, w kotrejž šo předomanje čžita. Šak šusto šak je možno, tež njedželšku šchulu wotšerža. Šedyn s wučerjow šuteje šchule je šabrikški džělacžer, kiž ma šo Šwěbohova pošdra šožžiny šicž. Šrečž šo njehodži, šo šo wschitko njedšaha, hdyž njekně šuta wošhada, kotraž je šon Knjes na šak špodžiwne wašchne šo žiwjenja wošal, pošakku šwonšownje a šmúššownje šastacž.

Katholicsta zyrkej njeje ša šwojich pschiwšowarjow jenož wulki Šoži dom natwarila, ale šožerzi šam tež wošebiteho duchowneho, šlara šo s žyla šilnje a wobšladniwoje ša tych šwojich. Š šchto šu evangelšy šo šwojich šhudych a wobšich wěryšratrow čžinili?

Šchtož je šo hacž šotal šak, šana šošahaza pošom njebě. Švangelšy s wjetšcha wjedžecž njemóža, šak w Šwěbohovje šteji a hdyž šo wjedža, šmšrom pschihladuja, šak Šwěbohov šwoje šwjate šedženje šo šedži.

Šako špišacžel šuteho 15 njedželu po šwjatej Šrojizy 1894 w Šróššlawju předomawšche wo šłowach: „Šeho šla, dofelž nětk čžab mamy, šha čžimny šobrotu na wschitšich ludžoch, najwžazy pak nad tymi, kiž najšheje wěry šu“, pošwedawšche tež šrótku šistoriju evangelškich w Šwěbohovje a pschistaji: Šchto šudža čži, kotrymž je šon Knjes šredki, šobrotu čžinicž, šak a kotryž je š temu nje-naložuja, šunu wotšowicž, hdyž šudže šo šich šon Knjes šrašecž, šak šu šwoje šubla naložowali? Šak wjele šjenješ šo nje-trjebawšchi pschecžini a šam šu njekšmertne dušche, pošne šadanja poš žiwym předomanjom Šožeho šłowa ale bjes wažnosče, šuto šadanje špokojicž!“

Se spodživanjom dosta spisatelj 4. septembra sečehowazy list: „Schtož seže njedzeli wo malej ewangelskej wošadze w Morawje powjedal, je nje hluboko huulo. Njemóže so wobohim werybratram pomhač. Sdyž wěsta liczba ewangelskich křesćijanow kóžde lěto wěsty pschinosch płaczi, njedyrbjalo móžno byč, malej wošadze pomhač, so předarja dostanje, kiž čiste Bože słowo wuczi? Za bych rad sobu pomhala a bych, tak dolho kaž sym strowa w mojim powołanju, rad kóžde lěto něšto wěste płacziła.“ To běše jena wučerka, kiž takle pišasche.

Móžemy drje dobreje nadzije byč, so by tež Gustav-Adolfske towarištwu podpjeru pschiswolilo. Ale tajkej malej wošadze njemóže tuto towarištwu hamo jeneho předarja dzeržec. Sdy by so 100 daricelow namakalo, kiž kóžde lěto 10 hriwnow płacza, dha mohlo so pschecze ewangelskich w Swébohovje po ewangelskim předarju spokojeć. Wučerka chze kóžde lěto 50 hriwnow dawac.

Sdyž našch Knjes Jeseš chze, so by Swébohov městno bylo, hdžež so jeho mjeno a ewangelijon předuje, dha budže tež tutu krotku rosprawu zohnowac.

Tón Knjes, kiž je tón dobry štut w Swébohovje japočal, chyzl jón dokonjec.

Ma tši cžahy nort.

Niczo nowe to njeje, hdyž krajny wjerch w draseže wschědneho muža město abo wješ pschěndže sa prawom hladajo, so by je zwojimaj woczomaj jasnje widžal, tak w kraju wscho stej a leži. Sdyž w kralowškim wosu i knježimi wobdaty jědži, malto iposnaje, tak i tym abo i tamnym wopravdže je.

Stare stawišny wučza, tak je so wjercham wschelako sešlo, žu-li wot wyšofich bohotoj nawjedžec chyzli, tak so poddanam wjedže. Njejsu jim žile jasnojšy knježa husto došez najrjejšich selene a četwjene barbili, schtož je wschaf bylo hrosnje plowe a schere? Njejsu pschi wobjědach wjerchow něhdžezkuli hižo byle wulke witawy? Njeje bylo polniczke wenzow a pletwow? Njebě polno wyšofich justow, jako by po zylim kraju pschezo kermuscha byla, hejžata a pschena? Pschi wschěm tym wěmny, so je so we wschittkich lutach nusa a tradažza wila a hušala.

Teho dla žu hižo w jasnaršku dohladni kralojo byli, kotřiž niž jeno i woczomaj žwojich bohotoj hladachu, ale žami potajejo žwoje dostojnostwo njesnaczi do luda khodžachu.

Tež w nowišchim cžahy je so teho runjecza tak stawało. Tajki ludej mišy wjerch so jemu na pucze poda, so by žam do drobna hladał. Esamo so inaje, so njechajche wot nikoho sešnaty byč, a teho dla džěšche kaž pomiski měšchčan.

Ma ranje po hajju duzy wón jaschlycha cžicho spěwany hlóš i boka hajja. Tón bě jemu snaty. To žana pěšniczka njebě, ale bě khěrlušchowy hlóš. Stupiwšchi na hajowu kromu pytuy wón ratarja, kotryž ipěwajo jara pilnje žmahu worasche. Tu iposna huymdom, so žebi tón worač rašichi khěrlušch ja pluhom hynczi. Njech tež bě kralowškemu putnikkej wo ratarškim džěle malo wjaz snate, hač rnhje wo lětanju ptaczkow, pschěndže jemu tola do myšle: Kač móže tak i wobczěžu džělacž a pódla i radošezu spěwacž? Tež nam, kiž inajemy woracž, by džě to trochu džiwne bylo, hdy bychmy njewjedželi, so bě to lóžke a pěšacžne polo, a wolaj pomalku khodžeshtaj. Kral šrošymi nimale žyłu schtucžku:

O hlowa, ruzy, nohy, na džělo bjes wšchej hrosy

Nětk i lóšchtom khwataježe!

Schtož džěla, žwěru hlada, tón wuidže i teho pada,

Kiž prošnik husto woběndže.

Stejo pschi boku kečkow wón mužika wótrišcho wobhlada. To běše cžlowjet žriedžnych lět, bošaf w rubjanej draseže. Kholowu jeno hač do kolen došahachu, a klobuk, je sežiny plecženy, běše na hlownu stajeny k temu, so by hlóncžku do woczow wobarał.

„A jako tón spěwawy pluznik na wuwroczu jasna, rjekny kral: „Ty tu tak šadowany spěwasch ja cžěžkim pluhom na žwojim polu?“

Rólnik, njewjedžo, kajkeho knjesa ma pschěd sobu, wotmolwi na to: „Haj, najlubšchi pschecželo, džělam a spěwam, ale na žwojim niž. To polo njeje wschaf moje. Za žym tu najaty muž, a woram ja druhich.“

„A schto mašch to na džěni?“

„Sa tym hač je. S wjetšcha šažlužu nort.“

To njechajche wjerchkej k wěrije podobne byč. Wón tchajšesche i hlownu, dokelž dyrbjesche žebi prajicž: Mój wulki poš kryduje hdyš a hdyš kolbašy ja polny nort.

„Ale ty wobohi, kač dha chzešch so jnórcžikom na džěni sežiwicž?“

„Měnicze žuano, so žmēm sa žebje žyly nort pschetrjebacž? Ma tši kručchi jón džělu, a dyrbju na tši cžahy te žame nalóžecž.“

Schto ma to rěcacž? To je hudačizto sa mnje; a ja žym czi lahodny hudač. Njebny mi jasnišcho wuložicž chyzl?“

„Slyšchecze a šrošmiceze takle. Ma tši kručchi džělu žwoju mšdu. Přeni kručch pada na přjedawšche cžahy. S nim šaplacžuju stary dolh. Tón drubi je sa moju žonu a sa mnje. Tón šeczi pak kladu na lutowanški polkad sa pschichod, hdyž so mi džělawe mozy je šawow minu, so bych potom njetrjebał po proščenju khodžicž.“

„Mój pschecželko, to so mi pschezo hišchecze dojašnicž njecha. Ty stary dolh runasch, a pschi tym tež pjenjehy na požčonku dawajch?“

„Móžesch-li někajkich cžinkow, so wschitko to móžesch, hdyž mšdžicžka njeje wjetšcha dyžli nort?“

„Stareho dolha, hladaježe knježe, mam pola nana a macžerki. Teju žmucženeju stareju, do džěla njemóžneju, dožiwjam pschi žeb! doma, tak derje hač móžu. Sa jeju lubošez a dobrotu, na mni cžinjenu w šandženyh lětach, žym jimaj bjes kónza dolžny. A šeczinu norta dawam na dan, to i nahimi słowami rěka: sa nju žebi wotczahnu džěczi, a nadziju so, so wone nje dožiwja, pschěndu-li sa mnje njemóžne dny. Šleježe, tak mi ta něčžišcha šažlužba na wschě tši cžahy došaha: sa šandžene lěta, sa džěnišichi džěni, a potom sa pschichodny cžah.“

Schto je tón šdžiwany wjerch jemu k wschittkemu prajil, a schto je jemu darniwy špožčil, njechamy powědacž. Ženož pschisamšny hišchecze: nadzija našcheho rólnika njeje šjebala. Žeho žwěru škulane džěczi žu jemu w pošdžišchich lětach runje tak špomóžne byle, kaž běše wón žam nanej a macžerzy džakowny.

Knježa a žlužobni.

Sozialdemokratiskje nowiny pišaja: „W kač šrudnych wobštejnosczach je najwjazny žlužobnych holzow, je snata wěž. Šich džělanški cžah je psches měru dolhi, mšda niška a dyrbja žebi wot knježich wjele lubicž dacž; wone žu wopravdžite schšlowiny, kotrež dyrbja w frutej žlužbje byč, bjes teho, so žmēla šlowežka pišnyč, kotrež dyrbja to cžinicž, schtož so jim wot wobožnych knježich pschitaje. Wbohe žlužobne holzy žu woli „hnadueje knjenje“ a „hnadneho knjesa“ podczěžnjene atd.“ Wějo žu wobožni a nješmilni knježa, kotřiž na žwoju pschisšuschnoscz šabudu, kotruž maja pschecžitwo žwojim žlužobnym. A sa to so sozialdemokratiskje nowiny hižo postaraja, so so tajzy knježa šjawnje pomjenuja. Ale rěcža sozialdemokratiskje nowiny tež juntrócž žlužobnym do žwědomnja? Ma žlužobnych po sozialdemokratiskim nahladže žaneho blecžka njeje, wone žu dobre a bjes šmyška, wone wodu žmucžicž njemóža. Wone žu martrački žwobodnoscz, schšlowiny. Schtož sozialdemokratiskje waschne agitirowanja inaje, dyrbi žudžicž, so je runje mjes žlužobnymi holzami hišchecze wjele, kotřiž žu špokojom. Pschecžitwo knježim šchczuwacž, jim radošez nad žluženjom wsacž, holzy je žlužby do fabrikšeho džěla honicž, so bychy tam šwólniwy grat sozialdemokratiskje štrony byle, so bychy tam, runjež so hewaf sozialdemokratojo na žonjaze džělo huntorja, mšdu dele kłěžili a njespokojnoscz džělacžerjow pschisporili: tak so wot nich agitiruje. Šim je kóždžicžki šredk prawy. Špokojnoscz i mērej, hdžež hišchecze stej w ludu namakacž, je sozialdemokratija wot teho dnja wóžnu pschispowjedala, na kotrymž je w našchim wóžnym kraju nastala. Tola, Bohu budž džaf, tež mjes žlužobnymi je hišchecze ludži došez i jasnymaj woczomaj a i dobrym rosšudženjom, kotřiž derje wjedža, schto jo i nimi derje mēni a schto niž.

Psches što lět stare,

ale tola na žane waschne šestarijene žu wučžbu, kotrež „nacžisť štrawotneho katechisma ja žyrhwje a šchule hrabinstwa Schaumburg-Lippe“ ja picze dawa. Tón nacžisť je w lěcze 1793 hižo w druhim porjedženyj a pschisporjenu wudawku wschol:

Wěra je privatna wěž.

Tak rěka jena žada sozialdemokratiskje wučžby, i kotrež chzedža tajkich ludži šašplepicž, kotřiž maja wěru w wutrobje a kotřiž bychy so wěcže wot sozialdemokratorow šdalení džerželi, hdy bychy woni prajili: schtož chze k nam pschisťupicž, dyrbi wěru přjecž cžišnyč. W tym žu woni mudri. Woni rosšumja šłowa k temu

wuzic, so bychu myšle pschitryli. Čzejuž wutrobu je kšhesčizijanska wěra dobyla, hdyž pschewědčjenje njepomalne w wutrobje bydli, so móže jenož pod saczišchczom kšhesčizijanskeho ducha kšwóřba, wořada, lud sbožownje žiwj byč, kať móže potom wěra cziha privatna wěz wořacž? Teho dla je kšhesčizijanska wěra i czihih wořjekow, kotrež najpriódzy řebi doby, řiwój dobyčezerski cžah nastupila psches žyle ludy a se řwójim řlónčiznym řiwětkom žyly kraj w kotrymž bydla, rořřwětlila a řhřela. So řo wěra, tuta najwjetřha pschetworjaza móž, kotruž řwětna historija řnaje, řo řenje ř privatnej wězy ponižowacž njeda, řozialdemokratojo derje dořcz wjedža. Al cži, kotřiz řu pschewědčeni řozialdemokratojo, tež řtajnje pschecziwo nej wujuja. Ale řa řhablažych, njerořřbudženyh luóži, kotřiz řakle ř jenej nobu w řozialdemokratiřkim lěhwje řteja, woni řmėrowaze řrepli rořdawaja a na teč bleschzy ř kreplami řteji napřřbane: „Wěra je privatna wěz.“ Ĥacž tež řajřich, kotřiz řo ř tym řmėrowacž řadža, pschezo řiřchče řónž nejje. W Ĥarlinje mēřchczanřzy miřionarojo na řalořne tyranřtvo czerwjeneje řhorhoje řtorža. Džělacžerřka řona řyřbi řebi řpėwarřke pod řchóřzuch tyřnyč, hdyž řemjchi dže, dořelž ju řewat řozialdemokratojo řranja. Ĥdy bychu woni woprawdže móž w řukomaj mēli, kať bychu pschecziwo kšhesčizijanskej wěře a jeje řwėrnym wustupowali? So je kšhesčizijaniřtvo jeničřka řkala, kotruž řozialdemokratiřke řořmy řanicžez njemóža, hđže to lėpje wjedža řacž tam w lėhwje, hđžež czerwjena řhorhoj řmahuje? Ĥlani řo řařlepicz řadža psches mrdre wumyřlenu řadu: Wěra je privatna wěz. Ĥenož w powětre nejewėry řozialdemokratiřke řymjo rořče. Ĥdyž mozy kšhesčizijaniřtwa wořiwja, hdyž řo řlónčřko ewangelija do wutrowow a řwėdomnjow a porjadow a řakonjow a miņisterijow a řejmow nuts řwėczř, potom řozialdemokratiřke wuřywanje wjazy řlódneje řenje w ludu njenamaka, potom wuřyte řornjatka móž ř rořčėnju řhubja. Wěra je wěz luda. Bjes wėry ludy do řkařenja řapadnu.

W tym řatechizimje řo řiřche:

Wo palenzu:

Ze palenz dobre picže?

Ře, džeczi! palenz je řle picže. Psched nēřchto řto lėtami řiřchče w Ĥėmřkej palenz njebēřche. Ĥařchi řriedownřzy w řańdženyh cžahach, kotřiz palenza njemėjachu, bėchu cziřče řinařchi cžlowjekojo, řacž my řmy; woni bėchu řtrowiřchi a řylniřchi. Ĥalenz, njech to řam abo ř jėdži řije, řo do řwė, do mjařa abo řořče w cžele pschedžělacž njemóže; wón njemóže po řajřim tež řtrowořče, mozy a řylnořče řawacž; wón cžlowjeka njestroweho cžini, řlupeho, lėnjeho a řlabeho. Duž je njewėrne, hdyž řo palenz jako wřchėdne cžlowřte picže řa nufny, dořny a wužitny wobhladuje. Ĥařchi řriedownřzy bėchu bjes palenza řivi. Al dořelž, kať wřchėdne řařhonjenje wuczi, tež najlėpřchi cžlowjekojo lóhko do řrudneho řawucženja řapadnu, wřchėdnje a pschezo wjazy palenza picž, je najlėpřje, hdyž cžlowjek ř žyła řaneho njewopta. Pschetož džeczi! palenz cžlowjekoje, kotryž řo do njeho řwuczi a jeho wřchėdnje wjele wupije, rořom, řtrowořč, řdobnořč a bohobojařnořč rubi; řhěža a dwór cžehnjetej; řona a džeczi do řubjenřtwa řadnu; a hđžež palenz řnježi, tam řnježitej řubjenřtvo a řaženje cžahuje a wėcznje.

Řrajcže mi, džeczi, řmėdža džeczi palenz picž?

Ře, wone palenza picž njėřmėdža — ani řrepli. To je wėrno. Ĥalenz džecžom řtrowořč a rořom, řaj řėknořč a bohobojařnořč rubi. Ĥdyž řzedža po řajřim, lube džeczi, wařchi řarřchi, řiz njewjedža, řo palenz džecžču cželo a duřchu řařy, wam palenz řacž, njewřmicže a njepicže řon!

Řrajcže mi, řchto řudže ř džeczi, kotrež palenz řija?

Džeczi, kotrež palenz řija, bywaja njestrowe, řubjene, řlupe, řenje a njepořlufchne.

Řubi řarřchi, hdyž řhczče řebi mřdu wot Ĥoha na wařchich džecžoch řařluzicž, řtarajcže řo řa to, řo wone řaneho palenza, ani řrepli njewupija. Řak malo řak řo na to řlada. Řak řusto móřesh džecžo ř řorcžmy ř palenzowej bleschu řa řarřchich řomoj bėžo wohladacž, kotrež po řuczū woptawa. Ĥalenz je jėd řa džecžo a nēkotry wopřiz, kotryž tyh řwójich do řubjenřtwa njēře, je picž řizo w řarřchřřkim řomje řawuřnył, dořelž bēřchtaj jeho řarřchej njerořomnej dořcz, řizo džecžom palenz řawacž. To je řana, kotraž řrawi na cžele řařcheho luda. Ředžbujmy, řo njebj dale dobre mozy řařcheho luda podřywala.

Nēřchto ř rořpominanju.

Wo řchtyřjoch řohonczach.

Řemjanřki řnjes řrebařche noweho řohonczā a w nowinach řapominajche, řo bychu řo řohonczajo řola njeho řamolwili. Ĥa řruhe řanje pschřńdže w řořtajenej řobžinje řchtyři řo řamolwřjazyh, ř kotrymž řo rořřczowajche. Řlónčiznje řo woprařcha: „Řak blřřto pschi řlubinje móřczče wy nimo jėcz bjes teho, řo je řtrach, řo byřchče řwřczřil?”

„Ĥacž na řol lóhczā“, wotmolwi řrėni.

„Řa řacž na ř zóle“, řraji řruhi, „řotom je řiřchče žyle wēřte.“

„Řa řacž na jedyń zól, řa řa to řteju, řo řo ničžo njestanje“, řjeczi wobřruczi.

Řchtwóřty řak řraji: „Řa řebi myřlu: wēřte je wēřte. Řa pschezo najřadřcho řak řaloko řaž je móřno wot řlubiny řbaleny wostanu.“

„Wy řeže mój muž“, řon řnjes řraji; „wy móřczče džėnřa řiřchče řola mje řwójje mēřto nastupicz.“

Wēřte je wēřte — řak řeka wāřne řawidlo řa kšhesčizijaniřke řiwjenje. Ĥudžo řu, kotřiz řebi myřla: „Řa řebi řak wjele řaž móřno řomolu. Řa řobu cžinju, řchtož řo nēřak řiřchče ř kšhesčizijaniřtвом řnjeře; to řola řnyřom wo njebjeřa njepóńdže!“ — Ĥruřy řak řu řak rořomni řaž řchtwóřty řohoncz; woni řraja: „Řa wostanu wot wřcheho řjesbóžneho řbaleny řak řaloko řaž móřu; řa řpyřowanjam ř puczā řu, řaž wjele řamožu.“

* * *

W dořnym řowarřřtwe bēřchtej dwė nēmřkej džeczi, jene ř a řruhe ř0 lėt řtare, kotrejuž řarřchej bēřchtej w Ĥiřřouri w Ĥmerizy a kotrež řařchtaj řwójimaj džecžomaj řa řobu pschřńcz. Řswóřba bēřche řhuda a bjeře wřchřřimi řnathmi ničřto njebēřche, řiz by džeczi pschewořczč mořł. Al cži řudžo bėchu řiřchče w wēřje a mējachū řowėřenje ř řlowu Ĥořemu. Čžeta řóžřemu džecžču bibliju řa a řrėřku nuts řapřřa: „Wřchřto, řchtož wy cžinili řeže řenenu bjes řny mójimi najmjeńřchimi, to řeže wy mi cžinili“ a řraji řimaj, řo řyřbitej, řdy byřchtej duřy hđže do řaneje nufy pschřńchlej, řnihi woczinič a tu řchřucžku řemu pschecžitacž řalok, kotryž by jeju řunje řetkał, a řo řyřbjalok řo jenož na to řpuiřczczč, řo řudže řimaj Ĥoře řlowo pschepomhacž. Al řak řo woprawdže řta. Wřchelake wobczėnořče a cžėřnořče pschřńdžechu pschi puczowanju psches řaloke mořjo a řrėři psches wulki džěl Ĥmeriki, ale řóžřy řrėcz, hdyž byřchtej do nēřajřežřkuliž nufy pschřńchlej, byřchtej cžinilej, řaž bēřche řo řimaj řrajřlo, wonej wocziniřchtej bibliju a řu řrėnjemu, kotryž řimaj do puczā pschřńdže, řofařařchtej. Al řimaj ničžo řobrachowalo njee na jeju puczowanju, řoniž řlónčiznje řbožownej ř řwójimaj řarřchimaj njedóńdžeřchtej, kotraž ře ředženjom na njegu cžakāřchtaj.

* * *

Ĥrojake nořchenje řchřiza.

Ĥroje řu řřhodžėni, kotrež maja wėřjazy w řchřizu wobředžbowacž. Řrėni je, řo řchřiz nufowani na řo wofmu, řaž Řchiman Žyřenski, a řon řa tym řnjesom je řdyřowanjom a řyřřami njėřu, bychu řon řak cžim řriedny cžim řadřcho wotbyli a bychu řad psched nim řařhowni byli. Ĥruhi je, řo wřchř řchřiz na řo wofmu a řon řežerpliwje njėřu, tež wřchřřto řwřjatej woli Ĥořej řoruczā, řak a řdy řhze řon wot nič wřacž, řon řak řa cžezřotu maja a teho dla řami je řobu, ře řwójim rořomom a ř cžėlom a ř řwřju řo bėdžicž řaju. Ĥjeczi je, řo niž jenož řchřiz řwólniwi na řo wofmu jako řořtajenje Ĥoře, jako řnamjo řhodženja řa Ĥesuřom, jako cžezč, jako řoklad a řhwalbu džeczi Ĥořich. Řrėni řraja: Řa řyřbju cžerpicž. Ĥamui: Řa móřu cžerpicž. Čži řjeczi: Řa řhzu to cžerpicž, řa řmėm to cžerpicž, Ĥesuř je mi řuby, a jeho řwřjata wola. Ĥeho řod a řchřiz řtej mi tež lubej. Ĥi řo wřchřřto řpodoba, řchtož ř njebjeř a wot jeho lubeje řufi pschřńdže, to je mój řchřiz, kotryž mi mój Ĥóřz ř derje pschemyřlenej řadu a ř lubořeziwěj wutrobu pschřńdželi, to je řrėmjo, kotrež je mój Ĥesuř řriedny mje njēřł a řořwřczřil, to je řėřařřtvo mi w njebjeřach pschřřotowane, řyřbjal řo wobaracž řo řracž.

Řo řořřednim řřhodžėnku řyřbjā wėřjaze wutroby řa tym řtacž, řo bychu ř Ĥavidom ř wutrobu řrajcz móřli: „Ĥobre mi je, řo řy mje poniřil řy“, a ře řwřjathym řapōřchřřokom: „Wy řhwalimy řo tyh tyřchnořczow.“